

ULKOMAILLA OPISKELEMASSA: ”JATKOT AMSTERDAMISSA”

Amsterdamin lähes kaikki ovat opiskelijoita. Opiskelijat voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan, joista epämääräisin joukko on kaikkein näkyvin. Nämä opiskelijat vaativat ovensyvennyksissä ja kävelykaduilla keräten ”materiaalia” tutkimuksiinsa tarkkailemalla ohikulkevia ihmisiä ja anomalla apurahoja opintomatkoihin, jotka suuntautuvat useimmiten oman pään sisään. Toinen osa opiskelee Amsterdamin toisessa yliopistossa, nuoremmassa ja pienemmässä Freie Universiteitissä. Sen laitokset ovat keskittyneet ”kampukselle” kaupungin ulkopuolelle. Kolmannen ja suurimman opiskelijaryhmittymän muodostaa Universiteit van Amsterdamin (UvA) opiskelijat. Opiskelijoita UvA:ssa on 26.845. Yliopisto sijaitsee hajallaan ympäri kaupungin keskustaa ja lähiympäristöä lukuisissa vanhoissa ja arvokkaissa rakennuksissa. FTW (Film en Televisiewetenschap) kuuluu UvA:n suurimpaan, humanistiseen tiedekuntaan. Oppiaineensa on noin 300 elokuva- ja TV-tieteen opiskelijaa tai sellaiseksi aikovaa. Näistä M.A.-tutkintoa suorittaa 15 – 20 opiskelijaa.

M.A. (Master of Arts) vastaa suurin piirtein suomalaista perustutkintoa. Kolmivuotinen kurssi opetetaan kokonaisuudessaan englannin kielellä. Päästäkseen M.A.-opetukseen hollantilaisten opiskelijoiden on ensin käytävä vuoden mittainen yleisopintopaketti, jonka jälkeen he voivat pyrkiä uuden pääsykokeen kautta M.A.-ohjelmaan. Ulkomaalaisilta ei

vaadita yleisopintopakettia mut- ta sen sijaan päästäkseen ohjelmaan heillä on oltava B.A.-tutkinto tai vastaavat tiedot.

Opiskelu rakentuu samantyyppisistä elementeistä kuin Suomessakin, eli aika kuluu rattaosasti opintokokonaisuuksia täytellessä. Opintoviikkoja tai suorituspisteitä saa osallistumalla seminaareihin ja suorittamalla luentokursseja. Seminaareissa opiskelijoiden esittämät paperit opponoidaan ja niistä keskustellaan. Luentokurssien päätteeksi opiskelijat suorittavat joko tentin tai kirjoittavat esseen. Kirjatenttejä ei Hollannissa kuitenkaan harasteta ja yleisin opetusmuoto on seminaarityyppistä.

Vaikka ”tekniisesti” opiskelu on samankaltaista kuin Suomessa, on siinä kuitenkin huomattaviakin eroja. Yksi tällainen on seminaareissa ja luennoilla vallitseva keskustelukulttuuri: Tavalliset puolen- toista tunnin luennotkin muuttuivat yleensä viimeistään puolen tunnin luennoinnin jälkeen kiivaaksi yleiseksi väittelyksi kahden ryhmittymän välillä. Näistä toista voisi luonnehtia kognitivistiseksi siiveksi, jota johti eräs englantilainen Bordwell-fanaatikko. Vastapuolena oli lukumääräisesti suurempi, mutta riveiltään hajanaisempi psykologingvistis(post)struktuurialisemiologis-fenomenologinen rintama, jota riippumattomat feministit tukivat tapauskohtaisesti. Luennoitsijoiden rooliksi jäikin usein erotuomarina toimiminen.

Hollannissa hyvin harvat Master of Arts tutkinnon suorittaneista jatkavat PhD-tutkin-

toon saakka. Osittain tämä johtuu siitä, että koko humanistisessa tiedekunnassa on vuosittain vain 2-4 aloituspaikkaa jatko-opiskelijoille.

Nämä ”viralliset” jatko-opiskelijat erosivat meistä muista sillä tavoin, että heidän rahoituksensa oli järjestetty yliopiston puolesta. Ilmaista rahaa se ei tietenkään ole, sillä opiskelun lisäksi heille kuuluu runsaasti opetusta, erilaisia hallinnollisia tehtäviä sekä tapahtumien järjestelyitä yliopiston lukuun. Kaiken kaikkiaan jatkokoulutusseminariimme osallistui 10 henkeä, joista virallisia opiskelijoita oli 3. Me muut olimme muista maista (Englanti, Saksa, Ranska ja Suomi) tulleita professori Thomas Elsaesserin henkilökohtaisia oppilaita.

Jatko-opiskelu ei suoranaisesti liity perusopetukseen, eli M.A.-opiskelijoiden kanssa meillä ei ollut yhteisiä kursseja. Osan PhD-opiskelusta muodostaa MA-opiskelijoiden opetus, joka lankeaa pääosin virallisille ”doktoranduksille”, vaikka kyllä me muutkin... PhD-ohjelman selkäranka on kerran kuussa kokoontuva seminaari, jossa opiskelijat esittelevät kukin vuorollaan oman paperinsa seminaarin teeman ympäriltä. Lukuvuonna 94/95 teema oli ”Representation of the Body and the Audio-Visual”, ja tämän lukuvuoden teema on ”The Representation of the Body in Contemporary Hollywood Cinema”. Alustavan ohjelman mukaan aiheita ovat mm. ”The Belaboured Body: Schindler’s List (USA, 1993)” joka käsittelee teemaa ”The industrialized

body and the consequences of Fordian capitalism'; "The Iconic Body: *Body of Evidence* (USA, 1990)" -seminaari liikkuu puolestaan teemojen 'Sexuality and Intertextuality', 'The new femmes fatales' ja 'The body in consumer culture I' ympärillä. "Metaphorical Bodies, Corporate Structures: *The Firm* (USA, 1992)" -seminaarin teemoina ovat 'The body in consumer culture II', 'The efficient body' ja 'The metaphorical body I'. Seuraavan seminaarikokouksen teema on "The Human Body and its Others: *Alien 3 – The Bitch is Back* (USA, 1993) aiheista 'The Other, The Abject, The Monstrous', 'sci-fi, the fantastic and AIDS discourse' ja 'the technical body'. Syksyn viimeinen kokouminen on otsikolla "The Technological, the Digital and the Scientific Body: *Junior* (USA, 1994) ja teemoja ovat 'Masculine identity', 'genetic science' ja 'the metaphorical body II'.

Tavallaan kyllä PhD- ja MA-opiskelijoilla on myös yhteistä opetusta. Tämä opetus muodostuu vierailuluennoista, joita on todella paljon. Viime vuonna oppiaineessa vierailivat muiden muassa Robert C. Allen, Noel Carroll, John Ellis, Martin Jay, Laura Mulvey, Geoffrey Nowell-Smith, Jukka Sihvonen, Kristin Thompson ja Ginette Vincendeau. Virallisen julkisen luennon lisäksi monet heistä osallistuivat seminaariimme. Ensi vuoden suunnitelmassa ovat mm. seuraavat nimet: Carol Clover, Barbara Creed, Constance Penley, Kaja Silverman, Vivian Sobchack, Linda Williams, Sigfried Zielinski, Friedrich Kittler ja Charles Tashiro.

Jatkoseminaarissa käsiteltäviä papereita ei jaeta etukäteen muille osallistujille eikä opponenteja määrätä ennakolta, vaan kaikkien osallistujien odotetaan esittävän kysymyksiä ja kommentteja. Koska kysymysten suunnittelu ennakoon on mahdotonta, niin niiden keksiminen kesken seminaarin tuntui aluksi vaikealta. Mutta kun oivalsin sen säännön, että kannattaa kysyä niitä asioita joita ei ymmärrä, ei kysymyksistä tahtonut tulla loppua. Erikoinen piirre seminaarissamme oli se, että esitelmät olivat aihepiiriltään hyvin vaihtelevia, vaikka kaikki keskittyivätkin ruumiin audiovisuaaliseen representaatioon. 30-luvun italialaisen elokuvätätöksen ruumiin vaatetuksesta siirryttiin jouhevasti noituuteen, tulemiseen ja havainnon fenomenologiaan.

Seminaarityöskentelyn ohella jatko-opiskelun tärkein osa on tietenkin tutkielman kirjoittaminen. Työskentely etenee omaa tahtia ja henkilökohtaista ohjausta professori Elsaesserilta sai aina kun tarvetta ilmeni tai noin kerran kahdessa kuukaudessa. Elsaesser olikin kiitettävän kiinnostunut opiskelijoidensa töiden etenemisestä ja jos edellä mainittua tarvetta ei kohtuullisessa ajassa ilmennyt, niin siinä oli keskustelemisen aihetta riittämiin. Aikani kului suurimmaksi osaksi seminaaritöiden valmistamiseen, kirjallisuuden mestäämiseen ja sen lukemiseen. Jonkin verran sain aikaa kulumaan myös oman tutkielmani kinetologis-pragmaattisen semiotiikan ongelmien kimpussa. Luentojen valmistaminen ja laitoksen multimedialaboratorioon tutustuminen oli niinkin aikaa vievää. Koska PhD

-opetus ei perustu laitoksen puolelta ennalta määrättyyn aikatauluun, on aikaansaannosten määrä ja laatu suoraan verrannollinen opiskelijan itsekuuriin (ja tulokset ovat sen mukaisia).

Hollannissa tohtorinarvon saaminen noudattaa hyvin perinteikästä kaavaa, joka muistuttaa suomalaista käytäntöä. Huhtikuussa 1995 laitoksesta opettaja Jan Simons puolesti menestyksekkäästi väitöskirjaansa "Film, Language, and Conceptual Structures: Thinking Film in the Age of Cognitivism", jossa hän etsii syitä lingvistisen elokuvateorian epäonnistumiselle ja esittää muutamia uusia kiinnostavia lingvistisiä malleja elokuvateoreettisiksi työkaluiksi. Hänen julkinen väitöstilaisuutensa pidettiin vanhassa kirkossa ja paikalle oli saapunut vähintään 100 kuuntelijaa. Tilaisuus alkoi Simonsin yleisölle suunnatulla viidentoista minuutin puheella. Hänen puheensa keskeytyi kovaan kellon kilkutukseen, jonka saattelemina "promoottorit" (laitoksen, tiedekunnan ja yliopiston edustajat sekä yliopiston elokuva- ja TV tieteen opettajat) marssivat jonossa saliin pukeutuneina arvokkaan näköisiin kaapuihin. Pitkähköjen verbaalisten koreografioiden jälkeen promoottorit esittivät kukin vuorollaan Simonsille kiperän kysymyksen, johon tämä vastasi. Kun kaikki olivat saaneet vastauksen kysymyksiinsä, promoottorit poistuivat sakastiin päättämään siitä, hyväksytäänkö väitöskirja. Se hyväksyttiin.

Lähikuvan 2/95 informatiivisessa kirjoituksessaan "ulkoilla opiskelemaan" Martti Lahti kirjoittaa yhdysvaltalai-

sen yliopistoelämän ja elokuvatieteen opiskelijoiden välisestä kovasta kilpailumentaliiteetistä. Toisiaan vastaan kilpaileminen ja erilaiset menetelmät opiskelijoiden keksinäisen paremmuuden löytämiseksi ovat varmaankin amerikkalaisnuorten arkipäivää jo esitai leikkikoulusta lähtien. Vaikka Hollanti on monessa suhteessa hyvin amerikkalainen maa, niin ainakin tässä kilpailuasiassa maat eroavat voimakkaasti. Systemi ei aseta opiskelijoita toisiaan vastaan sisäänpääsykokeen jälkeen vaan he ovat samassa veneessä yhteistä vihollistaan – omaa laiskottelunhaluaan – vastaan. Tieteellisessä tutkimuksessa kilpailumentaliiteetti sen sijaan on voimakkaasti esillä ja yksi tällainen areena on kulttuurintutkimuksen poikkitieteellinen foorumi, yliopiston suuri ylpeydenaihe, ASCA (Amsterdam School of Cultural Analysis, Theory and Interpretation).

ASCA on yhteenliittymä, joka muodostuu humanistisesta, filosofisesta, teologisesta ja yhteiskuntatieteellisestä tiedekunnasta ja niiden oppiaineista. ASCAn päämäärä on kulttuurin ilmiöiden tutkiminen eri teoreettisista näkökulmista eri ”salongeissa”, joilla jokaisella on oma spesifi tutkimusohjelmansa. Elokuva- ja TV-tiede on ASCA:n aktiivinen jäsen audiovisuaalisen kulttuurin salongissa ja jatko-opiskelijoita kannustetaan osallistumaan seminaareihin, vaikka kynnys saattaa tuntua korkealta. Suurin osa ASCA:n jäsenistä on professoritason tutkijoita. Lisätietoja ASCAsta saa allekirjoittaneelta tai ASCAn sihteeriltä, Eløe Kingmalta (+31 20 525 3874).

Elokuvatutkimuksen paino-

piste Amsterdamin yliopistossa on varhaisen elokuvan tutkimuksessa, vaikka esimerkiksi myös kansallisen elokuvan tutkimukseen on panostettu. Kiinnostus televisiotutkimukseen ja interaktiivisiin medioihin vaikuttaa olevan nousussa ja lisäksi laitoksella tehdään puhtaasti teoreettisia (?) tutkimuksia, jotka pohjautuvat lähinnä Merleau-Pontyn fenomenologiaan ja toisaalta kognitiiviseen psykologiaan. Tällä hetkellä käynnissä olevia tutkimusprojekteja ovat mm. ”Television and the Historical Imagination”, ”History of Cinema Reception in the Netherlands”, ”Film, Function and Intermediality” ja ”Interactive Video and Telemidia”.

Nuoreksi oppiaineeksi elokuva- ja TV-tiede on saanut hankituksi itselleen suhteellisen suuret materiaaliset resurssit. Nieuwe Doelenstraatintalossa laitoksella on käytössään kolme kerrosta, kolme isoa luentosalia ja lukuisia seminaarihuoneita. Kellarikerroksessa on oppiaineen oma kirjasto, jossa on erittäin hyvä kokoelma kirjoja ja lehtiä. Jos jotakin jää kaipaamaan, niin ei tarvitse kuin kävellä muutama sillan yli yliopiston pääkirjastoon, jossa on mainoksen mukaan yli 20 miljoonaa kirjaa ja muuta julkaisua. Lisäksi kaukolainauspalvelu toimii tietokoneistetun systeemin ansiosta nopeasti ja vaivattomasti.

Opiskelijoiden vapaassa käytössä on kuusi ”videokubikkeliä”, joissa on mahdollista katella videoita ja tehdä tutkimusta. Oppiaineella ei ole suurta elokuvakokoelmaa. Tämä johtuu siitä, että yhteistyö Amsterdamin Filmmuseumin kanssa on tiivistä ja tarvittaessa opiskelijoilla on mahdolli-

suus hyödyntää museon kokoelmia. Elokuvisakäynti on Amsterdamissa hyvin suosittua ja kaupungissa toimii muistini mukaan kuusi elokuvakerhoa ja kaupallisia teattereita on ainakin 30. Oppiaine on panostanut myös uuteen mediateknologiaan. Laitoksella on Macintosh-pohjainen multimedia-laboratorio, jossa on mahdollista rakentaa interaktiivisia ohjelmia ja esityksiä - jos Internetissä seikkailulta jää aikaa. Tietokoneiden lisäksi laboratoriossa on laserkuvalevysoittimia, joiden digitaalista kuvaa on mahdollista yhdistää multimediaesityksiin.

Elokuva- ja TV-tiede on tällä hetkellä humanistisen tiedekunnan suosituin oppiaine. Pääsykokeet ovat vaikeat, aloituspaikkoja on vähän ja jatkomahtollisuudet ovat melkein olemattomat. Tämä aiheuttaa sen, että elokuva- ja TV-tiedettä pääsee lukemaan vain kaikkein motivoituneimmat opiskelijat. Motivoituneisuutta lisää se, että opiskelu on kallista. Lukuvuosimaksu on 5500 (n. 16 500 mk) guldenia EU-kansalaisille ja 10 000 (n. 30 000 mk) guldenia muualta saapuville. Opintotuki on hollantilaisillekin suhteellisen mitätöntä luokkaa ja ulkomaisia opiskelijoita ei tueta millään tavalla. Apurahojen saaminen Hollannista on äärimmäisen vaikeaa. Niinpä opiskelijat rahoittavat opintonsa opiskelun ohella työtä tehden tai vanhempiensa kustannuksella. Hollantiin opiskelemaan aikovan rahoituksen on syytä olla kunnossa jo ennen ulkomaille lähtöä.

Rahoituksen lisäksi myös asunto kannattaa varmistaa jo ennen opiskelun alkua. Asunnon löytäminen lukukauden allettua saattaa aiheuttaa ylitse-

pääsemättömiä ongelmia. Hotelliasuminen asunnon metsästyksen aikana syö matkakassaa ahnaasti ja etsimisaika saattaa venähtää pitkäksiin. Yliopistolla on toimisto, joka välittää asuntoja opiskelijoille, mutta jonot ovat kuulemma jo kahden vuoden mittaisia eikä ulkomaalaisilla ole etuoikeuksia. Vapailta markkinoilla vuokrat ovat korkeita (3000-4000 mk/kk) ja asuntojen laatutaso hyvin matala. Keskuslämmitys on kaupungissa lähes tuntematon käsite ja lasimestarit eivät ole kuulleetkaan kaksinkertaisista ikkunoista. Amsterdamissa sataa 355 päivää vuodessa ja parhaimpina päivinä monta kertaa.

M.A.-ohjelman pääsyaatimuksena on B.A.-tutkinto tai vastaavat tiedot ja ei englantia äidinkielenään puhuvalta vaaditaan TOEFL-testin suoritta-

minen hyvällä tuloksella. Jouston varaa tässä suhteessa varmasti on ja pro-seminaarin suorittaneella suomalaisella elokuvaopiskelijalla on käsittääkseni hyvät mahdollisuudet päästä ohjelmaan mukaan. PhD-ohjelman pääsyaatimuksena on elokuva- ja TV-tieteen M.A.-tutkinto jostakin hyvästä yliopistosta, TOEFL-testi riittävin pistein, lukukausimaksun suoritus, hyväksytty jatko-opintosuunnitelma, kirjallinen motivointi halulle tulla suorittamaan PhD-tutkintoa Amsterdamiin, julkaisu tai pari, oikein täytetty hakulomake ja runsaasti rahaa. Parista hyvästä suosituksesta ei ole lainkaan haittaa. Pääsyaatimuksiin ei kuulu, vaikka pitäisi, suuri henkisen energian varasto, joka alkaa nopeasti huveta taistelussa paikallista byrokratiaa vastaan.

Hakemuksia Amsterdamiin voi lähettää milloin tahansa. Jos haluat ehtiä mukaan lukukauden alusta (syyskuusta) lähtien, niin hakemusten liitteineen ja todistuksineen on oltava perillä toukokuun 1. päivänä sinä vuonna jolloin haluaa aloittaa opinnot. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hakuprosessi kannattaa laittaa viireille jo hyvissä ajoin edellisenä syksynä. Hakulomakkeita ja lisätietoja voi tilata oppiaineesta osoitteesta Film and Television Studies, University of Amsterdam, Nieuwe Doelenstraat 16, 1012 CP Amsterdam, Holland. Puhelinnumero on +31 20 525 2980 ja fax +31 20 525 2938.

Lisätietoja voit udella osoitteesta jstedt@utu.fi

Juhana Stedt